

Propusťte dlužníky!

Základ kázání: Jeremjáš 34:8-22

1. čtení: Matouš 18:23-35

⁸ Slovo, které se stalo od Hospodina k Jeremjášovi, když král Sidkijáš uzavřel s veškerým lidem v Jeruzalémě smlouvu o vyhlášení svobody: ⁹ "Každý ať propustí svého hebrejského otroka a každý svou hebrejskou otrokyni na svobodu, aby nikdo z Judejců neotročil svému bratru." ¹⁰ Všichni velmožové i všechen lid, kteří přistoupili k smlouvě, uposlechl a každý propustil svého otroka i svou otrokyni na svobodu, takže jim už nesloužili. Uposlechl a propustil je. ¹¹ Ale potom zas obrátili a donutili k návratu otroky a otrokyně, které propustili na svobodu. Podmanili si je opět za otroky a otrokyně. ¹² I stalo se od Hospodina k Jeremjášovi slovo Hospodinovo. ¹³ "Toto praví Hospodin, Bůh Izraele: Já jsem uzavřel smlouvu s vašimi otci v den, kdy jsem je vyvedl z egyptské země, z domu otroctví: ¹⁴ »Koncem sedmého roku propustíte každý svého hebrejského bratra, který se ti prodal. Bude ti sloužit šest let a pak ho propustíš od sebe na svobodu.« Ale vaši otcové mě neposlechl a nenaklonili ucho. ¹⁵ Vy jste dnes obrátili a učinili jste, co je správné v mých očích, když jste každý vyhlásil svému bližnímu volnost. Smlouvu jste uzavřeli přede mnou v domě, který se nazývá mým jménem. ¹⁶ Ale pak jste opět obrátili a mé jméno jste znesvětili. Donutili jste k návratu každý svého otroka a otrokyni, které jste propustili na svobodu. Podmanili jste si je opět, aby byli vašimi otroky a otrokyněmi. ¹⁷ Proto Hospodin praví toto: Protože jste mě neuposlechl a nevyhlásili každý svobodu svému bratru a bližnímu, hle, vyhlašuji proti vám, je výrok Hospodinův, volnost meči, moru a hladu. Učiním vás obrazem hrůzy pro všechna království země ¹⁸ Vydám muže, kteří přestupují mou smlouvu, kteří neplní slova smlouvy, kterou přede mnou uzavřeli. Rozřali býčka na dvě poloviny a prošli mezi jeho díly. ¹⁹ Velmožové judští i velmožové jeruzalémští, dvořané i kněží a všechen lid země prošli mezi díly býčka. ²⁰ Vydám je do rukou jejich nepřátel, do rukou těch, kteří jim ukládají o život. Jejich mrtvoly budou za pokrm nebeskému ptactvu a zemskému zvířectvu. ²¹ I Sidkijáše, krále judského, a jeho velmože vydám do rukou jejich nepřátel, do rukou těch, kteří jim ukládají o život, do rukou vojska babylónského krále, které od vás odtáhlo. ²² Hle, dám příkaz, je výrok Hospodinův, a přivedu je zpět na toto město. Budou proti němu bojovat, dobudou je a vypálí je. Z judských měst učiním zpustošený kraj, budou bez obyvatele."

Milí bratři, milé sestry,

události, o kterých jsme nyní z Božího slova slyšeli, se staly na přelomu jara a léta roku 588 př. Kr. To znamená pouhý jeden rok před dobytím a vypleněním Jeruzaléma vojsky babylónského krále Nebukadnesara. Celý ten příběh začíná úchvatně. Judský král Sidkijáš uzavře před Bohem slavnostní smlouvu o vyhlášení svobody otrokům.

- ⁹ "Každý ať propustí svého hebrejského otroka a každý svou hebrejskou otrokyni na svobodu, aby nikdo z Judejců neotročil svému bratru."

Tehdy bylo běžné, že bohatí Izraelci vlastnili otroky. Člověk se sice nesměl dopustit krádeže druhých lidí. Takové zverstvo Mojžíšův zákon přísně zakazoval. Vždyť osmé přikázání „Nepokradeš“ je namířeno nejprve proti krádeži lidí – a ne proti krádeži majetku. Hned pár veršů za Desaterem slyšíme z Božích úst:

- ¹⁶ Kdo někoho ukradne, ať už jej prodá nebo jej u něho naleznou, musí zemřít. (Ex 21:16)

Takže Izraelci nesměli krást lidi. Bůh jim přísně zakazoval násilně zotročovat své bližní. Bůh jim zakazoval praxi, která byla jinak v dějinách lidstva celkem běžná. Vzpomeňme třeba jen na černošské otroky v Americe. Jak se ale potom stali židovští obyvatelé otroky svých bližních? No přece tak, že dlužili svým věřitelům peníze nebo majetek, který nedokázali splatit. A proto se museli vydat do rukou svých věřitelů, u kterých si svůj dluh odpracovávali. To Mojžíšův zákon Izraelcům povoloval. Ale přitom celou „otrokářskou“ praxi usměrňuje. Poslechněme si to:

- ¹² Bude-li ti prodán tvůj bratr, Hebrej nebo Hebrejka, bude tvým otrokem po šest let, ale sedmého roku jej propustíš na svobodu. ¹³ Když ho propustíš na svobodu, nepropustíš ho s prázdnou. ¹⁴ Štědře jej obdaruješ ze svého stáda i humna a lisu. V čem ti Hospodin, tvůj Bůh, požehnal, z toho mu dáš. ¹⁵ **Pamatuj, že jsi byl otrokem v egyptské zemi a že tě Hospodin, tvůj Bůh, vykoupil. Proto ti dnes toto přikazuji.** ¹⁶ Kdyby ti řekl: "Nechci od tebe odejít", protože miluje tebe i tvůj dům a je mu u tebe dobře, ¹⁷ vezmeš šídlo, připíchněš mu ucho ke dveřím a bude provždy tvým otrokem. Stejně učiníš i své otrokyni. ¹⁸ Nebude ti zatěžko propustit ho na svobodu, neboť ti vysloužil dvojnásobnou mzdu nádenickou za šest let, a Hospodin, tvůj Bůh, ti požehná ve všem, co budeš konat. (Dt 15:12-18)

Slyšeli jste to, bratři a sestry? Jak dlouho má takový izraelský otrok sloužit svému pánu? Šest let. To je dlouhá doba... Ale zároveň to není celý lidský život. Šest let práce. A pak toho otroka musí jeho majitel propustit na svobodu – bez ohledu na to, zda si tento otrok svůj dluh odpracoval, nebo neodpracoval.

A proč má služba každého otroka skončit po šesti letech? Proč se má nakonec izraelský pán smilovat nad svým izraelským otrokem? Protože i ten pán byl kdysi otrokem v egyptské zemi. Otročili tam jeho otcové a jeho matky. A z toho otroctví je Hospodin laskavě vyvedl. A protože Bůh osvobodil izraelské otroky a daroval jim svobodu a zaslíbenou zemi, tak i ti izraelští páni mají jednou za sedm let darovat svobodu svým otrokům. A dokonce ty své otroky nemají posílat na svobodu s prázdnou, ale mají je štědře obdarovat ze svého. To aby od nich otroci neodcházeli s holým zadkem, jak se lidově říká. Úžasné gesto vzájemnosti, milosrdenství a soucitu s těmi, kteří jsou na tom hůř. Takže shrnuto, potvrzeno: Žádné doživotní otroctví! Jen dočasná služba, která má být ještě odměněna něčím z toho, co Bůh dal těm pánům. Tato nařízení dostali Izraelci ihned po vyvedení z domu egyptského otroctví – od Hospodina, skrze Mojžíše.

A teď se přenesme o mnoho staletí dopředu. Ke králi Sidkijášovi, současníku proroka Jeremjáše. Ten se rozhodl poslechnout toto dávné Boží nařízení. Uzavřel smlouvu před Hospodinem se vším lidem (především s bohatými a mocnými Judejci), že každý z nich propustí své židovské bratry a sestry z otroctví. Že společně vyhlásí sedmý rok, léto milostivé. A všechny, kteří jim spláceli své dluhy vlastní službou, propustí na svobodu.

Nádherná věc, z které musel mít Hospodin velikou radost. Nejen proto, že formálně naplnili Boží zákon. Ale proto, že naplnili tak úžasné Boží nařízení. Že se zachovali milostivě vůči svým bližním. Že jim prokázali milosrdenství a lásku. Zcela prakticky jim prokázali svou náklonnost. Jaká obleva! Jaké rozvlažení! Jak krásné gesto víry! Sami sebe tím ochudili. Přišli o své služebníky, kteří jim mohli dál a dál sloužit. Přišli tím vlastně o majetek, o levnou pracovní sílu. Což jistě velmi brzy pocítili. Museli zase začít druhým lidem platit za práci. Nebo některé činnosti museli znovu začít dělat sami. Ovšem: To už není tak příjemný život. Už to není taková pohoda, o jaké zpívá Jirka Macháček se skupinou Mig 21 v jedné své písni:

- *Když ti země zrno dává, když ti zemi v zrno obdělává porobený, zemědělný lid. Jak snadné je žít, snadné je žít.*

Takže ano, tito bohatí Izraelci prokázali věrnost Hospodinu tím, že uposlechli jeho Zákon. Tím, že přestali jednat podle toho, co je pro ně nejlepší a nejvýhodnější. Ale podle toho, co Bůh žádá. Podle toho, jak Bůh v minulosti sám jednal a ještě v budoucnosti jednat bude. Napodobili ho. Napodobili Hospodina, který přece vyvedl jejich otce z egyptského otroctví. A který od té doby stále znovu vyvádí svůj lid z mnoha rozličných forem otroctví. Jednali tak, jak Bůh jednal vůči jejich otcům, jak jedná s nimi a jak jednat bude – co svět bude světem. Osvobodili své bratry z otroctví. A tím oslavili Boží jméno. Jeremjáš těmto judským mocipánům vyřizuje Hospodinovo slovo:

- ¹⁵ *Vy jste dnes obrátili a učinili jste, co je správné v mých očích, když jste každý vyhlásil svému bližnímu volnost. Smlouvu jste uzavřeli přede mnou v domě, který se nazývá mým jménem.*

Jenomže... Jenomže jim to dlouho nevydrželo. Velmi záhy si celý ten závazek milosrdenství vůči svým bližním rozmysleli. Nejprve slavnostně v jeruzalémském Chrámu slíbili, že propustí otroky na svobodu. Zaštiťovali se u toho jménem Hospodina, před jehož tváří slavnostně půlili býčka a procházeli jeho polovinami – tak jako kdysi jejich praotec Abraham, když s ním uzavíral smlouvu Hospodin (Gn 15). Byla to jistě krásná a slavnostní chvíle, při které si všichni zúčastnění museli vzájemně gratulovat a poplácávat si po ramenou, jak pěkné to bylo, jak hluboce duchovní zážitek to byl.

Prožívali něco podobného jako my, když před večerí Páně slibujeme, že se budeme snažit odpustit svým bližním, protože Hospodin odpustil nám. A pak společně pijeme z kalicha Páně, který odkazuje na krev našeho Spasitele prolitou na Golgotě.

Co Izraelci slíbili, to dodrželi. Jen jim to dlouho nevydrželo! Vzápětí se shodli na tom, že to byla chyba. Že se nechali unést. Že si příliš pustili k tělu své city. Že to nebylo rozumné rozhodnutí. Vždyť co teď budou bez té levné pracovní síly vlastně dělat?

A tak se obrátili. Obrátili se už podruhé. Z toho prvního obrácení měl Hospodin velikou radost. Jenže člověk by se měl obrátit jen jednou. Když se obrátí podruhé, pak hrozí, že se nepohne dopředu... Ale nazpět. Zpět do své hříšné přirozenosti.

Jednoduše řečeno: Oni se navrátili ke svému vypočítavému, pohodlnému, sobeckému stylu života. Jaká hrůza! Jaká hanba! Oni znovu zotročili ty, které předtím z otroctví propustili! Ty chudáky, kterým dali naději na nový život, přivedli zpět do beznaděje. Ty, kterým darovali svobodu, znovu uvedli do otroctví. Ty, kteří se radovali z nově nabitě svobody, uvrhli do nářku a smutku. Nejprve je nechali okusit něco z toho, co prožili před mnoha staletími jejich otcové: Boží svobodu. Ale rychle jim ji zase sebrali. A tím znesvětili

Boží jméno, ve kterém se zapřísahali. Znesvětili tím Boha. Tímto odporným činem vláčeli Boží jméno hnojem. Jenže Bůh své svaté jméno vláčet hnojem nenechá. Bůh odpoví na toto hrozné jednání – a to se jim vůbec nebude líbit!

Skrze proroka Jeremjáše Hospodin okamžitě vzkazuje těmto nevěrníkům:

- ¹⁶ *Ale pak jste opět obrátili a mé jméno jste znesvětili. Donutili jste k návratu každý svého otroka a otrokyni, které jste propustili na svobodu. Podmanili jste si je opět, aby byli vašimi otroky a otrokyněmi.* ¹⁷ *Proto Hospodin praví toto: Protože jste mě neuposlechli a nevyhlásili každý svobodu svému bratru a bližnímu, hle, vyhlašuji proti vám, je výrok Hospodinův, volnost meči, moru a hladu. Učiním vás obrazem hrůzy pro všechna království země.*

Hospodin do této chvíle držel v otroctví tři strašné nástroje svého hněvu: Meč, mor a hlad. Ale teď jim dá volnost. Propustí je na svobodu. A tak bude v judské zemi volně řídit nemoc, bída a smrt.

Milí bratři a milé sestry, dnes jsme společně slyšeli, že Hospodin je Bůh svobody. Že Hospodin si velmi váží svobody. A proto svému lidu mnohokrát svobodu daroval. I nám. A to v mnohem větší míře než Izraelcům. V Ježíši Kristu rozlámal okovy hříchu a propustil nás z otročení toho nejstrašnějšího otrokáře: Dávla. Z listu Židům slyšíme přímo:

- ¹⁴ *Protože sourozence spojuje krev a tělo, i on se stal jedním z nich, aby svou smrtí zbavil moci toho, kdo smrtí vládne, totiž dávla,* ¹⁵ *a aby tak vysvobodil ty, kdo byli strachem před smrtí drženi po celý život v otroctví. (Žd 2:14-15)*

A Bůh nás vede k tomu, abychom jednali, jak jednal a jedná on sám. Prožili jsme osvobození z hříchu a ze smrti. Jsme propuštěni otroci. A proto i my máme propouštět naše otroky na svobodu. I my jim máme dopřát volnost. Někdo možná v tom doslovném smyslu. Někdo skutečně může projevit svou vděčnost za Boží osvobození tím, že odpustí dluhy svým blízkým. Proč ne? Proč bychom museli tvrdě trvat na tom, že nám druzí musejí splatit všechno, co nám dluží – do posledního haléře nebo i s tučnými úroky? Proč bychom museli? Nic nemusíme! Jako Kristem osvobození otroci si můžeme dovolit tento luxus: Odpustit dluhy svým blízkým. Zachovat se k nim milosrdně a láskyplně. Nechat je už konečně na pokoji. Samozřejmě po zralé úvaze! Ale to si dovolí jen ten, kdo hluboce pochopil, co pro něj Pán Ježíš učinil. Že kvůli němu tento Spasitel přišel do našeho světa, a že kvůli němu se dokonce nechal pověsit na kříž jako zločinec.

Ale v daleko větší míře to pro nás platí v tom přeneseném, duchovním smyslu. Co nás všechny Pán Ježíš učí ve své modlitbě? Jak se máme modlit?

- ¹² *A odpusť nám naše viny, jako i my jsme odpustili těm, kdo se provinili proti nám. (Mt 6:12)*

Doslova, bratři a sestry, se modlíme: *Odpusť nám naše dluhy, Bože. Odpusť nám naše dluhy, které jsme nasekali vůči tobě a vůči druhým lidem – jako i my odpouštíme dluhy našim dlužníkům.*

Tak jako Izraelci, i my k tomu nyní vidíme příhodný čas. Je konec roku. Dnes uzavíráme starý rok 2018. Za několik hodin z Boží milosti začneme nový rok 2019. Kéž bychom tedy dnes uzavřeli starý rok s tím, že druhým odpustíme dluhy, které vůči nám mají. Odpustíme jim, že na nás neměli tolik času, kolik jsme od nich požadovali. Že nám nevěnovali tolik pozornosti a laskavých slov, které jsme potřebovali. Že nám nepomohli, když jsme se dostali do úzkých. Že se vůči nám zachovali nespravedlivě. Že nás škaredě pomluvili. Že nedodrželi slovo, které nám dali. Že s námi jednali, jako bychom nebyli ani příbuzní, ani přátelé.

Zítra budeme opět slavit večeri Páně. Tím viditelně přijmeme a prožijeme Boží odpuštění. A zároveň se zavážeme, že z Boží síly odpustíme i těm našim dlužníkům. Proto nás všechny dnes Hospodin skrze proroka Jeremjáše varuje: *Nezachovejte se jako ti Izraelci! Odpouštějte svým dlužníkům. A když odpustíte, pak odpouštějte jednou provždy. Ať se vám nestává to, co se stalo jim – že propustili své dlužníky na svobodu, ale pak je znovu zotročili. Že se nejprve zachovali milosrdně – stejně jako Hospodin. Ale potom si celé to milosrdenství rozmysleli.*

Modlitba: *Pane Ježíši Kriste, platnost tvého milosrdenství vůči nám nikdy nevyprší. Tys nám odpustil, jednou provždy. Tys nám daroval svobodu Božích dětí – navěky. Do posledního dechu jsi zápasil o to, abychom my byli zbaveni pout hříchu, abychom směli vyjít z otroctví smrti přímo do náruče živého Boha. Pane, dej, abychom si této svobody vážili po celý náš život. A pomoz nám, abychom dokázali odpouštět i našim viníkům a dlužníkům. Abychom neotáleli a propustili na svobodu ty, kteří nám něco dluží. Amen.*